

י. אורן : הקונגרס

...על אודות האשה הכושית אשר לקח כי אשה כושית לקח.
(במדבר יב, א)

א

היה זה קונגרס ל...

את האינטרמצו הראשון אנוס אני להכניס מיד עם הפתיחה. המלים המבטאות את מטרתו של הקונגרס שאובות מן הו'רגון המדעי, והן כה ארוכות, מסורבלות ובלתי-נוחות לאזנו של הקורא שאינו מצוי אצל המינוח המדעי, עד שאני מהסס להשתמש בהן מחשש שמא אטיל אימה על הקורא עוד בראשיתו של הסיפור ואתיעו מלהמשיך בקריאה. נמצא שעמלתי להבל וכיליתי כוחי לריק, שהרי לא העליתי על הכתב את רשמי מאותו קונגרס אלא משום שסבור אני כי נודעת להם חשיבות מרובה, ואם לא אמצא קהל קוראים תהיה חשיבות זו ערטילאית ולעולם לא תצא מן הכוח אל הפועל.

אין חכם כבעל-נסיון. ונסיוני שלי הורני כי הבריות סולדים ממלים שקליטתן אינה נוחה לאזניהם כל-אימת שהם באים לעיין בדבר המתקרא מטעם זה או אחר בשם סיפור, שהרי בימינו אין אדם קורא סיפור אלא על-מנת להתבדר. כשלעצמי אין אני גורס כך. רחוק אני מאותה סברה מקובלת שלפיה יעודה של מה-שקרוי „ספרות יפה“ הוא בידור.

אף-על-פי-כן, הואיל ואיני מוכן לפתוח בוויכוח עם רוב-בנינו-ומנינו של ציבור הקוראים, אניח כי הקורא צודק לעולם ואתחייב שלא להשתמש במלים מבהילות אלא לשם פיקוח-נפש בלבד, כלומר רק כל-אימת שההימנעות ממלים אלו היא בנפשו של הסיפור.

לאחר הקדמה זו, דומני כי רשאי אני להמשיך במקום שהפסקתי באמצע המשפט. ובכן, המדובר הוא בקונגרס עולמי לדיון בהשגי האו'רו'קינרביטיקה האלקטרו-תרמודינמית בשדות ספאטוטמפורליים.

מתוך נאמנות להבטחתי לא אנסה אפילו להסביר כאן את טיבו של המדע ששימש נושא לקונגרס זה. אפשר שתוך כדי קריאת הסיפור יעמוד הקורא ממילא על כמה מעיקריה של תורה זו ומובטחני שלא יהיה מצר על כך, מכיון שהאו'רו'קינרביטיקה היא, לדעתי, אחד המדעים המופלאים והמעניינים ביותר שפותחו בתקופתנו ברוכת-ההמצאות. אמנם, אפשר שדעתי משוחדת, שהרי כאחד המומחים למקצוע זה השתתפתי באותו קונגרס שנערך בעיר בינונית — ולא דווקא בכרך גדול — שבאחת מארצות אירופה.

אכן, הריני אחד המעטים בעולם הבקיאים בתורה חדשה זו, ואני מודה ומתוודה: הרבה תקוות תליתי בקונגרס, אף סבור הייתי שיעלה בידי להורות על כמה חידושים מעניינים שנתגלו בארצי — מהם על-ידי במישרים ומהם בפיקוחי ובהשגחתי. ואולם, למגינת-לבי נתבדו תקוותי. לא אני ולא מדינתי אלא שתי מדינות אחרות, אף הן צעירות, היו מוקד ההתעניינות. מדינות אלו זכו לעצמאות מלאה כמעט סמוך להתכנסותו של הקונגרס, ועוד לפני כיובל שנים היו עמיהן שבטים פראים למחצה שרדה בהם שבט נוגש אירופי: האחת נורדלאנד והשניה יוגאניה — זו בירכתי צפון וזו בקרבת הקוטב הדרומי.

להלן יוכח הקורא כי שתי המדינות הצעירות ראויות היו בהחלט לתשומת-הלב שהוקדשה להן. אני כשלעצמי אתאר את הדברים באורם הנכון אף אם יהיה בכך משום ויתור על שאפתנות מדעית אישית ולאומית (תופעה כשרה וחיונית לא פחות מכל התחרות אחרת בעולם) ומשום הפניית הזרקורים אל היריב, ואם לא אעמיד את עצמי בצל, הרי ייעשה הדבר לא מתוך יומרנות מדעית אלא מתוך הכרח העלילתי של הסיפור. אמנם לא אני זכיתי להיות הדמות המרכזית בקונגרס, אבל אני הוא גיבורו של הסיפור.

ב

ראשון המרצים היה נציגה של נורדלאנד. היה זה ברנש רחב-גרם, מוצק וחסון שקומתו בינונית, לסתותיו מונגוליות, חירון צפוני נסוך על פניו ושפם דרומי שחור מעטר את שפתו העליונה. תנועותיו העידו עליו כי עצבני הוא ונרגש, אף שיודע הוא להתגבר על עצבנותו, ואפשר שלא היתה כאן אלא אימת ציבור שאין אדם בעולם פטור ממנה. יש שהיה מצמצם כתפיו ומשרבב ראשו לפניו, ויש שהיה מרתיע מחצית גופו אחורה ומסיט ראשו לשמאל לא בלי קורטוב של התנחנות. את דבריו נשא באנגלית רהוטה ומלוטשת אך במבטא שלא יכולתי לזהותו. יש להניח כי אין זה אלא מבטאם של בני נורדלאנד.

נעלה מכל ספק הוא שאדם זה נתברך במידה גדושה של כשרון דיבור; אולם באותו מעמד לא נזדקק לכשרונו אלא שעה קלה בלבד, שכן הופעתו לא היתה למעשה הרצאה על השגיה של האורוקינרביטיקה האלקטרו-רמדינימית בשדות ספאטוטמפרורליים כי אם הדגמה ממשית של אותם השגים. השגים אלה הוקרנו על בד והוצגו לפני הקונגרס הנדהם במלוא תפארת הקפם ועמקם. לפיכך הסתפק נציגה של נורדלאנד בדברי פתיחה קצרים. מונחת לפני הסטנוגרמה הרשמית ויש לא-ידי למסור את דבריו כלשונם:

„זכות גדולה נתגלגלה לידי לייצג את מדינת נורדלאנד בקונגרס העולמי הראשון שבו משתתפת מדינתנו כמדינה עצמאית.

„כידוע לכם, גבירותי ורבותי, עוד לפני כחמישים שנה לא ידענו קרוא וכתוב. בעולם המערב (המונח „מערב“ בהקשר זה אינו מושג גיאוגרפי כי אם תרבותי,

ולפיכך אני מרשה לעצמי לכלול בו תרבויות של כמה עמים שלא שכנו במערב מבחינה גיאוגרפית אך מבחינה היסטורית הם הם אבות-אבותיה של תרבות המערב). ובכך, במערב חלפו כשבעת-אלפים שנה מראשית המצאתו של הכתב עד לתחילת צמיחתו של המדע המשמש נושא לדיונונו, ואילו לנו קיבלנוהו יחד עם האלפבית.

„את עצמאותנו השגנו מן המערב באש ובחרב, ואילו תרבותו הוגשה לנו על מגש הכסף וכמעט כולה בבת-אחת — סעודה דשנה ומגוונת. אפשר שדווקא משום כך עלה בידנו לסקור אותה ממעוף של צפור, להקיפה במבט אחד ואולי אף לנסחה במלה אחת ויחידה: מקרה.

„כן, רבותי, רק זרוע אחת נטויה על תרבותכם ויד חזקה אחת ויחידה פועלת בה: יד המקרה, התרחשות חד-פעמית שבנקודת מפגש מקרית ושרירותית של קווי החלל והזמן, עשויה לחולל בתולדותיכם זרם של תגובת-שרשרת אירונית שאין לה סוף; ואתם אף לא ניסיתם מעולם לעצור זרם זה ולרסנו, אלא נספתם בו כקיסם על גבי נחשולים. מעולם לא טרחתם לעמוד על טיבו של מחולל הזרם, כלומר על אותה התרחשות ראשונית שאינה אלא מקרה ספאטוטמפורלי ועל-ידי הפעלה מודעת של צירופי חלל וזמן אפשר היה למנעה, לחסלה או לפחות להשתלט עליה ולכוונה במסלול הנכון. לא עשיתם כן. אדרבה, את המקרה ראיתם ככורה והנחתם לו להעמיד ולדות, שילשים וריבעים, לפרות ולרבות ולפרוץ מאד-מאד עד אשר מלאה תרבותכם מקרים כמים לים מכסים.

„גבירותי ורבותי! רואה אני כי שאלת-תמיהה צפה ועולה על דעתכם, לאמור: מה ענין בקורת תרבותו של המערב לאורוקינרבטיקה אלקטרותרמודינמית. התשובה פשוטה בתכלית הפשטות: דווקא הודות לאורוקינרבטיקה גילינו את משמעותו לש המקרה הספאטוטמפורלי לגבי תרבות המערב. כי אנו, מדעני נורדלאנד, הפעלנו תורה זו לא כלפי החומר אלא כלפי הרוח. לא כלפי הפיזיקה אלא כלפי ההיסטוריה.

„נטלנו שני מקרי-יסוד בדברי-ימי תרבותו של המערב, שני מאורעות הדומים במהותם שאירעו במקומות שונים ובזמנים שונים והטביעו את חותמם על כל גילויי הרוח האירופית. (יצוין בסוגריים כי מאורעות אלה אינם כרוכים בלידה אלא במוות — ציון סימפטומאטי לגבי תרבותכם). ובכך, נטלנו התרחשות ספאטוטמפורלית, כלומר מאורע שאירע במקום פלוני ובזמן מסוים, וכינינו אותו בשם „צליבתו של ישו“. לאחר-מכן נטלנו אירוע שני שבנקודת-מפגש אחרת של קווי החלל והזמן וכינינוהו בשם „מותו של סוקראטס“.

„המאורע הראשון (ראשון מבחינת הסדר שקבענו ולא מבחינה היסטורית) אירע בירושלים בשנת שלושים לספירת-הנוצרים. השני, באתונה בשנת 400 לפנה״ס. ההפרש בזמן הוא אפוא 400 שנה. המרחק בין אתונה לירושלים הוא כ־1,200 קילומטר. אלא שבכך עדיין לא מיצינו את הביטוי המספרי של השוני בין שני המאורעות. שומה עלינו להביא בחשבון את הדרך שעבר כדור-הארץ בארבע-מאות שנים אלו, הן במסלולו סביב השמש הן כחלק ממערכת-השמש, שאף היא נעה תדיר.

חישבנו דרך זו בעזרת המחשב האלקטרוני. מסתבר כי שיעורה 430 קוטמומטרים. שימו לב, רבותי, המספר 430 הוא קבוע, „קונסטאנטה“ בלשון המתמטיקה. „כיונו על מספר זה את ההיסטוריוסקופ הלוגוסטטי והעמדנוהו בשדה המוקד המלאכותי של הקרינה הקוסמית. את התוצאות רשמנו בעזרת קרני אומגה על לוחיתיו של ההיסטוגרף הראדיואקטיבי, ולאחר שהסתייענו בתהליך היפרכימי מסוים, שמסיבות בטחונות נאסר עלי לגלותו לפניכם, עלה בידנו לצלמן כמו שהן על גבי סרט קינמטוגרפי רגיל.

„הרשונינא להקרין לפניכם סרט זה“.

המרצה השתתק והעלה על פניו חיוך שכולו מאור־פנים מאונס. שניו המצוחצחות הבהיקו בברק מוגזם. הוא הגביה קמעה את ידו הימנית והניע אצבעותיו. תחילה פירשתי תנועה זו כגילוי נוסף על עצבנות, אך מיד חזרתי בי. נסתבר כי היה זה רמו, שכן המסך שמאחורי — מסך משי אדום רקום חוטים שחורים שחשבתיו לזילון — נחצה לפתע לשנים וחשף בד לבן. המרצה ירד מן הבמה ונבלע בחשכה.

אני איני אלא מדען, אולם סבור אני שאפילו סופר מן המעולים תקצר ידו להביע את אשר ראו עיני, שכן על הבד הוקרנה טרגדיה יוונית עתיקה, טרגדיה יוונית אותנטית ממש כפי שהוצגה בימי קדם. עוד בתמונה הראשונה זיהיתי את התיאטרון של דיאניסיוס, שבחורבותיו סירתו לאחרונה בדרכי לקונגרס זה, אלא שהפעם לא היו לפני חרבות. האורכסטרה, הסקינה, הפרוסקניון, הפאראדוי — הכל עמד על מקונו. מושבי האבן היו מלאים עד אפס מקום, והקהל לא זו בלבד שהיה לבוש כדרך האתונאים בימיו של פריקלס אלא שגם דיבר בלשון יוונית עתיקה. איני שומע לשון זו, אך יכול אני לזהותה בנקל על פי המלים הרבות שנשתרשו בלשונות אירופה, ביחוד במינוח המדעי.

הצופים שוחחו אפוא זה עם זה ביוונית עתיקה. אין צריך לומר, השחקנים. על פי מיטב המסורת האתונאית הוצגו בזו אחר זו שלוש טרגדיות על אותו נושא מפרי־עטם של שלושה מחברים: מתי, לוקס ומרקוס. שלושת הטרגיקונים התחרו ביניהם על פרס. איני יודע מי מהם קיבל את הפרס. כאמור, אין אני שומע יוונית והמארגנים לא דאגו לתרגום. מכל־מקום, טכס חלוקת הפרס לא הוקרן.

אני חוזר ואומר: איני מתמר למסור אפילו שמינית־שבשמינית מן האווירה האמנותית ששררה בהצגות. מזכירות הקונגרס פתרה בעיה זו בצרפה לכל פרטי־כל תיבה המכילה העתק של הסרט. מצוי בידי העתק כזה ואני מוכן להשאילו לכל המעוניין בדבר.

אף־על־פי־כן, המתחיל במצוה אומרים לו גמור. מכיון שפתחתי בפרשה זו, פטור בלא־כלום אי־אפשר. אנסה למסור דין־וחשבון יבש ותמציתי.

מסתבר, אפוא, שכל אחד משלושת הטרגיקונים שאת שמותיהם הזכרתי לעיל חיבר טרגדיה ששמה „האל הצלוב“. אין לי כל ספק ששלתם ינקו מאייסכילוס

והושפעו במיוחד מ„פרומיתיאוס הכבול“. בראשית ההצגה נראה על הבמה צלב־עץ ענק. לאחר כמה שניות מופיעים הכותן הגדול קייפא ופונטיוס פילטוס נציב יהודה. שני אלה בכבוד־ובעצמם מוליכים את ישו הנוצרי אל הצלב וצולבים אותו במו־ידיהם מעל לאורכסטרה. זוהי הפעולה הדינמית היחידה ומלבדה אין מתרחש דבר. דרשיח של קבע מתנהל בין ישו לבין שלוש נשים המופיעות בזו אחר זו: מרתה, מרים המגדלית ומרים, אמו של ישו. מדי פעם בפעם נכנסת לתוך דבריהם המקהלה, שעליה נמנים שנים־עשר השליחים. פרט לצלב אין שום תפאורה. קשה לדבר על משחק במובן מודרני, לפי שהדיאלוגים ואף שירי המקהלה דוקלמו בהתאפקות רבה אפילו ברגעים המבטאים לכאורה יסורי גוף ונפש. אשר למימיקה, הרי פניהם של הגיבורים היו לוטים במסכות. מסכתו של ישו דמתה משום־מה לציו־קיר מתקופת גדולתה של ביונץ הנוצרית. כל המאורעות שקדמו לצליבה סופרו, כפי הנראה, בדרשיח, אם בפיו של השחקן הראשי ואם בפיהם של שחקני־המשנה או המקהלה.

ההבדלים בין שלושת המחזות היו פעוטים, ואני מניח כי עיקרם בקצב הדיבור ואולי בשינויים קלים בעצם המסירה הפיזית של תוכן המאורעות וסדרם — שינויים הנהירים לנו משלושת האבנגליונים.

אף־על־פי־כן, אותו דקלום חדגוני ובלתי־מובן, שניגר משפתיים לא־דובבות של מסכות זעומת־פנים, חדר אל תוך־תוכי ומשום־מה זיעזעני עד למעמקי נפשי. אין לי הסבר לתופעה זו, אולם עובדה היא כי עם סיום כל מחזה ומחזה מוכן הייתי, יחד עם כל רבבות האתונאים לבושי החג, שמילאו תיאטרון שיש מפואר ומקושט אנדרטאות ופסלי אלים, לקום ולהריע לאותו חזיון נוגע ללב, שזו פעם ראשונה נקרא עליו שמו הנכון, השם היחיד היאה לו: טרגדיה.

נציגה של נורדלאנד לא דייק, לא סרט אחד הוקרן לפנינו אלא שני סרטים. הם הוקרנו בזה אחר זה. בהפסקה קצרה שחלה בין שניהם אף לא נדלק האור. הקהל השמיע כמה שיעולי־קולנוע מקובלים ולא עוד.

נמצא בידי העתק גם מהסרט השני. אך נדמה לי שהפעם אשפיל יותר למסור את הדברים. ראשית, משום שאין כאן טרגדיה. אדרבה, היו בהצגה כמה מסממני הקומדיה דווקא. חוקי האחדות המפורסמים — אחדות הזמן, המקום והפעולה — לא חלו עליה, ולפיכך היתה דינמית יותר ודמתה לסרט היסטורי בן־זמננו. לא נעדר ממנה אפילו קורטוב מאותו טעם־לוואי של זולות המצוי כמעט בכל סרט היסטורי. שנית, משום שהסרט צפן בחובו הפתעה אישית לי. לשונו היתה עברית, עברית פשוטה כמשמעה, לשון־חכמים מתקופת המשנה. מובטחני כי הייתי הצופה היחיד שקלט והבין את השיחות שהתנהלו על הבד.

מקום העלילה — ירושלים, נעם לי מאד לחזור ולראות בעיני את העיר העתיקה, שמסיבות מובנות לא ביקרתי בה זה עידן ועידנים. אמנם, חלו בה שינויים רבים, אך קווי־היסוד נשארו כשהיו, והראיה היא שהכרתיה ממבט ראשון.

עד כאן, לענין המקום. אשר לזמן, הרי לפי כל הסימנים נרקמת עלילת הסרט בסוף תקופת הבית השני. ואם נצמצם את משטח הזמן ליחידה קטנה יותר, נוכל לומר בבירור כי הסרט פותח בליל סדר־פסח. הסדר נערך באחד מבתי האבן המיוחדים של ירושלים ובין המסובים — ביתר דיוק, בראש המסובים — ישב סוקראטס. כן, אותו יזוני עבדקן, חרומף וקרח למחצה ישב בראש המסובים בליל הסדר יחד עם כמה מראשוני התנאים. את ההגדה אמרו בזה אחר זה, משל היו לוקחים חלק בסימפוזיון על יופי ולא מסובים בסדר פסח. משהגיעו לשייר השירים, פתח סוקראטס במדרש ארוך ומחוכם על שני פסוקים: „הנך יפה רעייתי”, ו„לסוסתי ברכבי פרעה דימיתך”. המדרש היה מפולפל מאד ולא תמיד עלה בידי לעקוב אחרי פיתוליו של קו המחשבה המתעקל. מכל־מקום, עד כמה שהבינותי, דרש את המלה רעייתי לגבי זכר ולא לגבי נקבה. (אל תקרא רעייתי אלא רע אתי”) ואילו סוסתי ברכבי פרעה היא לדבריו האשה החכמה דיוטימה, שלמדה את תורת היופי בארץ מצרים.

אם בשל מדרש תמוה זה ואם בשל עבירות אחרות, בתמונה הבאה ראינו את סוקראטס עומד לפני בית־דינה של סנהדרין באשמת עבודה זרה ומלמד סניגוריה על עצמו. הוא מסתייע בפסוקים מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים ומוכיח בק”ן טעמים שאין הוא מאמין באלוהי נכר אלא בדימוניו, ואין הדימונין אלא מלאכי השרת בכבודם־ובעצמם. (שנאמר כי אדני אלהינו הַדְּמֹנִי). שלוחיו של הקדוש־ברוך־הוא, בורא עולם וקונה שמיים וארץ. הוא הטוב, הוא היפה, הוא האמת. טוב — שנאמר הודו לאדני כי טוב, יפה שנאמר הנך יפה רעי אף נעים, אמת שנאמר ארץ־אפיים ורב־חסד־ואמת. אין צריך לומר שיצא זכאי בדינו.

למראה הסרט נתערערה קצת אמונתי בהשגיה של נורדלאנד בשטח האורוקינרי בטיקה האלקטרו־תרמודינמית והתחלתי לחשוך שמה אין כאן אלא פארודיה תפלה בנוסח הוליווד על „המשתה” וה„אפולוגיה” של אפלטון, פארודיה שאינה נקיה אפילו מאבק של אנטישמיות. דעה זו נתחזקה בי עוד עם שבתמונה השלישית שבסרט בלשו כמה קווים פארודיסטיים גם לגבי פיידון.

סוקראטס יושב בבית־מדרשו מוקף תלמידי־חכמים (אחד מהם שמו רבי פדי) ומתפלמס עם הצדוקים בענין תחיית המתים. הצדוקים יוצאים בשן ועין, מובסים בכוח פלפולו החרוף של אבי אבות הדיאלקטיקה. מיד בא אחד מתלמידיו של סוקראטס ומגיש לרבו גביע מלא יין. הלה מברך עליו ומריקו בגמיעה אחת. לאחר־מכן משתרע הוא על ספסל ונרדם. בטרם תאחו בו התנומה סופית מספיק הוא למלמל כמה פסוקים מקוטעים על נוח, על כרמו ועל שלושת בניו, בעיקר על חם. ואפשר שלא נתכוון אלא לשם־התואר „חם” וקבל על החום הגדול ששרר אותו יום.

בכך נסתיים הסרט השני. רוגז ועלבון הציפו את נפשי וכבר עמדתי לתת קולי בקריאת־שיסוע עוקצנית, אלא שאותה שעה נדלק האור באולם ונציגה של

נורדלאנד חזר אל דוכן המרצים. כמה צחקקים הושמעו באולם כתגובה על הסרט המגוחך, אבל פרצופו של המרצה הביע כובד־ראש. אף צל של חיוך לא נראה על שפתיו. הוא המשיך באותו נעימה מתוחה־מאופקת:

„גבירותי ורבותי! הודות להשגיה של נורדלאנד בשטח האורוקינרביטיקה האלק־טרוטרמודינמית בשדות ספאטוטמפורליים עלה בידי להראות בעליל — להראות פשוטו כמשמעו, כלומר להפוך את הנחתו למושא ישר של חוש הראיה — ובוודאות מדעית שאין לערער עליה מה היה קורה אילו הופיע סוקראטס בירושלים של ימות ישו ואילו התגלה ישו באתונה של סוקראטס. הקהל האתונאי היה מקבל את ישו כשחקן הטרגדיה והיה מוכן להריע לו כשם שהריע לכל שחקן מוכשר שביצע תפקידם של אלים, אלים למחצה, או סתם גיבורי קדם סובלים ומתיסרים. חכמי ישראל היו רואים את סוקראטס כאחד משלהם, ולו אף העמידוהו לדין היה יוצא זכאי בדינו. והרי אך מקרה הוא שאירע ההפך, כלומר שישו הופיע בישראל וסוקראטס באתונה. כן, התרחשות בנקודת מפגש של קווי החלל והזמן, שאין לכנותה אלא בשם מקרה, היא שהולידה את כל התולדות ההיסטוריות הגדולות כביכול. גבירותי ורבותי, לא אוסיף לפתח את קו מחשבתו. קונגרס זה אינו קונגרס להיסטוריוסופיה, אולם אני מרהיב עוז לשעשע עצמי בתקוה שהוכחתו, לא באותות ובמופתים אלא על דרך הניסוי והתצפית, כי יש לא־לידנו לנצל את המדע החדש, אשר לשם קידומו התכנסנו כולנו כאן, כדי להשתלט על נקודות־מפגש גורליות מסוג זה, לבחון בחינה מדעית לא רק את מאורעות עברה של האנושות כי אם גם את אירועי עתידה, ולאחר בחינה זו לקבוע אותם במקומות נאותים ובמועדים נכונים. איני מוכן לערוב כי הפתרונות שהגעתי אליהם בסרטי הם הפתרונות היחידים. אפשר יש מקום לניסויים אורוקינרביטיים נוספים אפילו בשני המאורעות שבחרתי. אולם אני כשלעצמי מעדיף את הטרגדיה והקומדיה על צלב ורעל, אפילו יש בכך משום ויתור על אמונה דתית או על תורה פילוסופית. כי כופר אני, גבירותי ורבותי, בדת־חיים הנזונה מפרפורי גסיסה על צלב ובתורת־אמת היונקת ממעיינות סמ־מות“.

ג

הוכרזה הפסקה עד לישיבת־הלילה. הצירים היו עייפים ורעבים ונהרו אל המסעדות ואל המלונות. אני לא הייתי רעב. רק עייף הייתי. ואפשר לא עייף הייתי אלא מדוכך, שהרי לעולם כרוך הדיכודך בליאות.

מועקה כבודה רבצה על לבי. האמנם הרצאתו של איש נורלאנד היא שדיכדכתני? ניגשתי אל הבאר והזמנתי לי כוס ויסקי. הבאר היה ריק מאדם. בבדידות מזהירה לגמתי מפוסי וניסיתי לרכו את מחשבותי במעלליו של אותו מדען כביכול. מאמצו לא נשאו פרי: עוד מימי ילדותי נשתיירו רגעים בחיי שבהם הוגה אני בתמונות ולא ברעיונות — תעודת־עניות למדען.

הזמנתי עוד כוס ויסקי. שרידי המחשבות הסדורות נגזזו כליל, ולעומתן הצטיירו התמונות ביתר בהירות, ולא תמונות סתם אלא דיוקנאות. דומה היה כי כל אותם בקבוקי המשקאות הצבעוניים שמילאו את הקיר שמנגד איבדו את המימד השלישי ולא נותרו אלא צבעיהם בלבד. נתחככו הצבעים זה בזה עד שהתלכדו לשני דיוקנאות מצוירים ביד אמן: דיוקנו של נציג נורדלנד על חירונו הצפוני, שפמו הדרומי ולסתותיו המונגוליות, ודיוקנו של סוקראטס על אפו החרום, וקנו המסולסל ומצחו הנבלע בקרחו. תחילה נתנו בי שניהם את עיניהם. צירה של נורדלאנד כיוץ שפתיו והזעיף גבינו. כל שריר משרירי פניו נדרך במתיחות. אֶבְחַנְתִּי לִגְבִי מִצַּב עֲצָבוֹ הִיֵּתָה נִכּוֹנָה: הִכְרַתְּפָנִי עֲנָתָה בּוֹ כִּי אֵךְ בְּקוֹשֵׁי מִשְׁתַּלֵּט הוּא עַל עֲצָמוֹ. סוקראטס נתחייך. ולאחר שנתחייך הסיט ראשו אל בן נורדלאנד ורקק בפניו. טלטלתי ראשי טלטלת־גבר. הרי לך השגים של שתי כוסות ויסקי, לא דווקא של האורוקינרביטיקה.

פרשתי מדוכן־המשקאות וקרבתי אל החלון. סמוך לבנין הקונגרס נמצא מנזר מימ־הביניים בסגנון גותי. חלוני נשקף אל הגן הגדול שהקיף את המנזר.

היה יום־קיץ אירופי רך ונוח. החלון היה פתוח. צפצפת־ענק שלחה ענפים כבדי־עלوه שהשיקו לחלון, ובנשוב הרוח רפרפו העלים על פני התריסים.

מבעד לרווחים שבין עלה לעלה הציצו קטעי פסיפס מתוך שמשותיו המזוגגות של המנזר. שוב אותם הצבעים, צבעי בקבוקיהם של משקאות המאוחסנים על אצטבאות הקיר שמול דוכן־המשקאות.

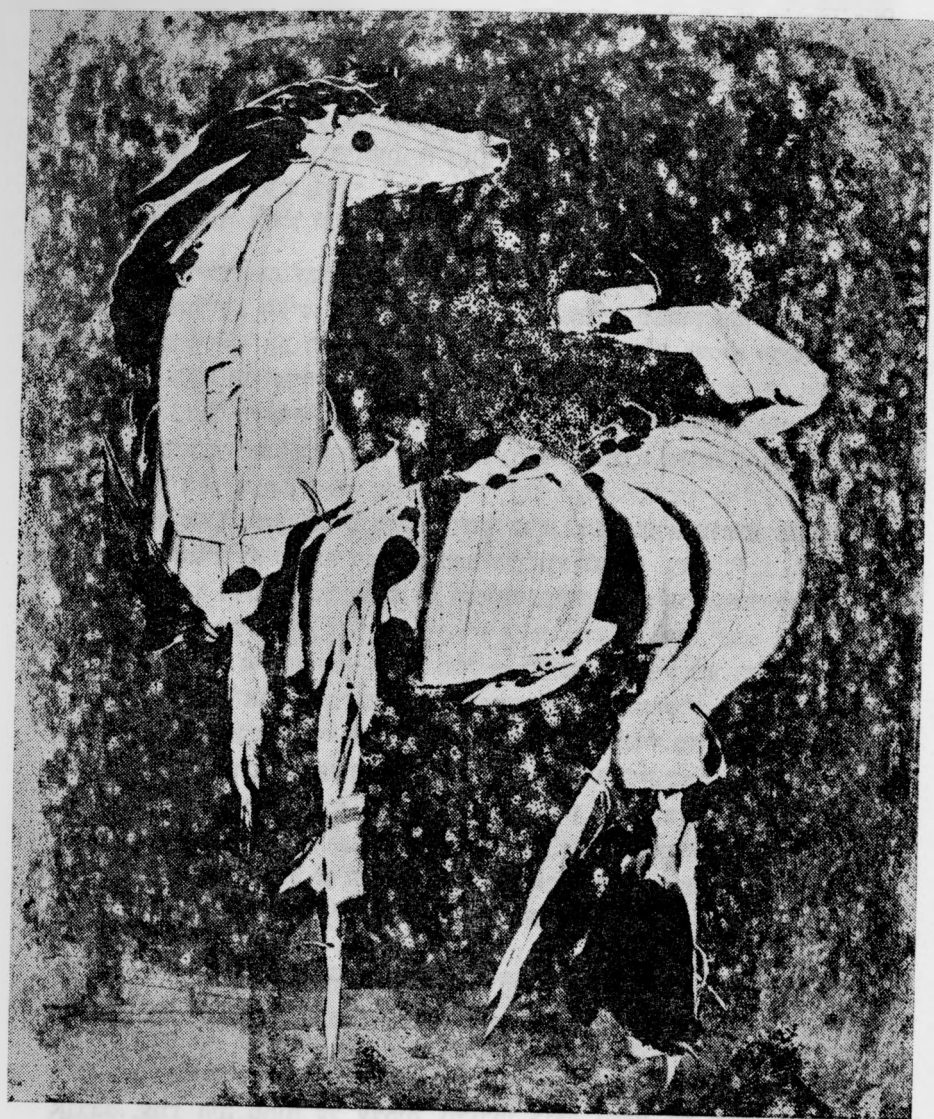
במורך־מה הפכתי ראשי לאחור והצצתי באותו קיר. הדיוקנאות נגזזו. לא סוקראטס ולא צירה של נורדלאנד כי אם בקבוקי משקאות צבעוניים. אכן, גם אלה כשלעצמם די בהם להיות תמונה ססגונית מרהיבת־עין.

יצאתי מבנין הקונגרס והלכתי למנזר. ערוגות הגן היו מטופחות כהלכה ופרחים לבני־גביע וארוכי־גבעול (איני יודע מה זהותם הבוטאנית) לבלבו משני צדי השרדה המוצלת שהוליכה אל המנזר.

המנזר היה פתוח ובפתחו לא נראה איש.

עליתי על המפתן ונמצאתי במסדרון צר וחשוך, אטום משני צדדיו. הלכתי לארכו והגעתי אל המדרגות הלולייניות. טיפסתי בהן ונמצאתי עומד בחדר מרווח למדי ומואר כהלכה. קירותיו היו מלאים ספרים מן התקרה ועד הרצפה, ובמרכזו עמד שולחן ארוך שגם עליו היו פזורים כמה ספרים, רובם בכריכת־עור חומה עתיקת־ימים. אחד מהם היה פתוח. כפוף עליו ישב נזיר ועיין בו. ישבתי מולו. הוא לא גילה כל ענין בי, ולא זיכני אפילו בזקיפת־עין.

נטלתי אחד הספרים שנמצאו בקרבתי, ביתר־דיוק את הספר הקרוב אלי ביותר, ספר עב־כרס וגדל־מידות קשור ברצועת עור ומחוזק באבזם זהב. התרתי את הרצועה ודפדפתי בדפים העבים, ששפתיהם נשתמרו יפה מכיון שהיו משוחים

יוחנן בייל : רישום

בכסף, אך הם עצמם הצהיבו מילשן והדיפו אותו ריח מיוחד שחשתי בו בילדותי כלאימת שהיה אבי מוליכני לבית־הכנסת. עדי־מהרה נתברר לי כי החזקתי בידי את כתיבי אפלטון בלשון הרומית ובמהדורה עתיקה שנדפסה עוד בבית־הדפוס של גוטנברג עצמו.

הקורא יודע כבר כי אין אני שומע יוגית, אבל עדיין אינו יודע כי שולט אני שליטה נאה למדי בלשון הרומית. חיפשתי ומצאתי את „פיידון“ ושקעתי בעמודיו האחרונים כדי להשיב נפשי לאחר הסרט הקלוקל, ותהיה מה שתהיה נקודת־המפגש של קווי החלל והזמן.

„וכשמע קריטון את הדברים האלה רמו לנער שעמד עלי־דו. והנער יצא ושהה לא מעט וחזר עם האיש שהיה צריך להגיש את הרעל שהביא עמו שחוק בכוס. וכשראה סוקראטס את האיש אמר: טוב ויפה, יקירי. הלא לך יש ידיעה באלה הדברים — מה אני צריך לעשות?׃

„— אין לעשות כלום — השיב הלה — חוץ ממה שלאחר שתעשה תתהלך הנה והנה עד שתכבדנה שוקיך, ואחר־כך תשכב והפעולה תבוא מאליה — ובזה הושיט לסוקראטס את הכוס.

„והוא לקח אותה, אסקראטוס, בדעה בדוחה בלא שרעד בלא שנשתנו מראהו או פניו, אלא הביט באיש כפי רגילותו מבט בלי־נוע ואמר:

„— מה תאמר בדבר ניסוך לאיזה מן האלים ממשקה זה? וכי מותר לעשות כך או לא?׃

„— אנו שוחקים, סוקראטס — השיב הלה — רק כדי שיספיק לפי דעתנו לשתיה. — אני מבין — אמר סוקראטס — אבל מותר וצריך להתפלל לאלים שהמעבר מכאן לשם יהיה מוצלח. ועל זה מתפלל גם אני, והלואי שיהיה כך.

„ולאחר שאמר כך הגיע אל פיו את הכוס ושתה אותה עד תומה שמח וטוב־לב. והנה עד כאן ברובנו עדיין היינו יכולים להתאפק בקושי מבכי; אבל כשראינו אותו שותה ואף מכלה לשתות, לא יכולנו להתאפק עוד. וגם עיני שלי זלגו דמעות שליש למרות רצוני. ועל כן הליטותי את פני ואבכה על עצמי; כי אכן לא עליו בכיתי אלא על גורלי שלי, שחבר כזה יילקח ממני.“

נשאתי ראשי מן הספר מבטי במרחק כמנהגי מאז ומתמיד כלאימת שיש בדעתי לעכל סוגיה חמורה.

ביני ובין המרחק חצו פניו של הנוזר: פרצוף ארוך וגרמי, כחוש ומגולח למשעי. ניכר היה בו שמכבר עבר את גיל־העמידה אף שבפניו לא נראה אפילו קמט אחד. אדרבה, עורו היה מתוח על עצמות גולגלתו כגרב ניילון על שוקה של אשה מקפידה בלבושה. עכשיו סקרני במבט צונן־חוקר שניתו מעיניים אפורות־דלוחות. מבט זה החדיר בי משום־מה הרגשת אי־נוחות. משול הייתי לפלוני הנחקר על־ידי שוטר, ואף כי חף הוא מפשע הרי החקירה מטילה בו מבוכה. עיני שוטטו

לצדדים ותרז אחרי חפץ שאוכל להניח עליו את מבטי. משלא עלה בידי למצוא את מבוקשי, הבטתי נכחי אך לא על פניו של נזיר אלא על הספר שהיה מונח לפניו. היה זה ספר ענק, גדול משלי. באחד משני עמודיו הפתוחים היתה מודפסת תמונה, שהשתרעה על מלוא שטח העמוד. קשה היה לי לקבוע את נושא התמונה, שהרי השקפתי עליה במהופך, ולא עוד אלא שקצר־ראוי אני מבטן־ולידה. הרכבתי את משקפי ונעצתי בה מבט נוקב. במאמץ־מה נוכחתי לדעת כי מצויר בה משה רבנו העומד לפני הסנה, והסנה בוער באש. מפאת המצב שהייתי נתון בו כלפי הספר נראה לי משה כעומד על ראשו ולשונות האש של הסנה כמיתרות כלפי מטה.

חימה עזה חילחלה בי כלפי הנזיר על שרואה הוא את המראה הגדול הזה בצורתו הטבעית ואילו לגבי נהפכה ההתגלות על פיה. נתעזז בי לבי והישרתי בו מבטי.

— נפלה כאן טעות, אדוני — פתחתי בצרפתית אף שלא ידעתי אל־נכון מה לשונו של זה — טעות בנקודת־המפגש של קווי הזמן עם קווי החלל. ה־ח... הזמן כאן, בתמונה זו המונחת לנגד עיניך... — אם נבחר רק באחת הסברות הרבות שהעלו החוקרים — הזמן הוא 1,300 שנה לפני הספירה שלכם. המקום — סיני, כלומר הגבול בין מצרים לארץ־ישראל, ובכן, אדוני, דווקא בבחירה זו נעוצה טעותו של ריבון־העולמים. מכיון שהוא כל־יכול, אין לחשוד בו שלא השכיל לעשות אחרת, אלא שפשוט טעה. חייב היה להבעיר את הסנה לא בימים ההם בסיני אלא בזמן הזה בנורדלנד. שער בנפשך, אדוני, אותו פרצוף, שחירורנו צפוני ושפמו דרומי, רועה את הדובים הלבנים של חותנו בטונדרה, והנה... סנה בוער באש והסנה אינו אופל. סנה בטונדרה, והוא בוער בשלגים. מה עושה רועה־הדובים בנקודת־מפגש זו של קווי החלל והזמן? אני שואל אותך, אדוני הנזיר, מה הוא עושה? זוויות שפתיו של הנזיר נשתפלו כלפי מטה בעווית של סלידה. אף־על־פי־כן לא המיש מבטו ממני.

—ח—ח—ח! נתבסמתי קמעה בשתי כוסות ויסקי על קיבה ריקה. כמעט שפרצו דמעות מעיני למקרא הדברים כאן — הוריתי בידי על כתבי אפלטון. — אדוני הנזיר הנכבד, הרי שנינו, אתה ואני, מלומדים הננו, כל אחד בתורתו. וסוקראטס הוא אבי המלומדים בעולם, אבי המדע. רשאים אנו לכנותו כך, אם לא נדייק יתר על המידה בהגדרות. מכאן שבכל אחד מאתנו רומץ ניצוץ מאשו של סוקראטס. אלא שאני הוא אותו סוקראטס שראיתיו היום מסב בחברתם של ראשוני התנאים — חברה מזורה, לא כן? — ואילו אתה הוא סוקראטס של פיידון — שוב הוריתי על הספר — ששתה את כוס הרעל. על־כל־פנים, כך אתה נראה זה. ואם נגזר עליך לשתות, חייב אתה להריק את הקובעת עד תומה. שתה, אפוא, אדוני הנזיר, לחיים! לוואי ויבואו דברי אלה כשיקוי בעצמותיך. שמע, אפוא, מה היה עושה איש נורד־לאנד בימינו למראה הסנה הבווער באש ואינו אופל. הספת: אש בוערת בשלגים —

מה פירושה, אדוני הנזיר? פירושה נפט. רק נפט עשוי לבעור בשלג. מעיין נפט נתגלה לעינו של איש נורדלאנד. נפט בירכתי צפון. חושש אני כי תגלית זו היתה עלולה לפגוע פגיעה חמורה ביותר במלחמת עצמאותה של נורדלאנד, לא כן? שהרי המעצמות הגדולות כלאימת שריח נפט עולה באפן באיזה מקום שוב אין הן מרפות ממנו. מכאן שלא ראה רועה-הדובים סנה בוער באש לא היתה נורדלאנד זוכה לעצמאות ואף לא היתה מגיעה להשגים כה מרעישים באורוקינרבטיקה אלקטרור-תרמודינמית בשדות ספאטומפורליים. על-כרחנו אנו אומרים שאחרי ככלות הכל לא שגה הקדוש-ברוך-הוא. והמקרה אינו מקרה אלא חישוב מדויק. מקרה הוא רק שמשו עומד ברגע זה על הראש, אך מעוות זה יכול לתקן.

קמתי, פשטתי ידי, נטלתי את ספרו של הנזיר והפכתי. מיד לאחר מכן פסעתי לעבר הדלת. בין שהבין הנזיר את דברי ובין שלא הבינם, ודאי לי שמטורף הייתי בעיניו, אלא אם כן נדף מפי ריח הוויסקי והגיע גם אל אפו. לבי אמר לי שעוד עתידים אנו להיפגש.

לבי לא רימני, אלא שפגישתנו הבאה נתקיימה בערב, ועכשיו היתה שעת-צהריים. סוף-סוף התחיל הרעב מציקני.

במהירות הבזק גלשתי מן המדרגות הלולייניות וחשתי אל מלוני.

ד

איני יודע כיצד נקבע סדר-היום בקונגרס ומה העקרונות שלפיהם פעלה הוועדה הנוגעת בדבר. לא הייתי חבר באותה ועדה ובדימויה לא השתתפתי.

לנורדלאנד הוקדשה ישיבה שלמה. אחרי נורדלאנד נקבע תורה של יוגאניה, ועוד באותה ישיבה עצמה, כלומר בישיבת הלילה, עתיד הייתי להרצות גם אני. מכל-מקום, שלשנו היינו הראשונים. אפשר שהיה בסדר-יום זה משום גילוי של רוחב-לב אפוטרופסי מצד המדינות הוותיקות כלפי הצעירות, ואפשר שנקבע מה שנקבע על סמך שיקולים טכניים בלבד.

נציגת יוגאניה פתחה אפוא את ישיבת הלילה. יוגאניה, ארץ פאתי הדרום, שלחה לקונגרס נציגה ולא נציג.

לעבר דוכן-המרצים התקדמה אשה לבושה שמלה לבנה ארוכה, מעין שמלת-נשף. גבהת-קומה היתה, זקופה ותמירה. במעמקי הצחור של שש שמלתה היתה גנוזה אפרורית נסתרת, כעין אפרוריתו של ענן לבן המבשר גשמי-זעף אך אינו מביאם. כסהרורית הלכה ולא הניעה אבר בלכתה. שמלתה חבקה את גופה במהודק והבליטה כמה מחמוקיו, אף-על-פי-כן לא זע בה מאומה — לא הכתפיים ולא הירכיים — וזרועותיה צמודות לצדדיה כזרועותיו של חייל בעמידת-דום. אכן, היתה זו „הליכת-דום“. מכיון ששולי השמלה הסתירו אפילו את קרסוליה, נדמה היה שלא הלכה אלא שטה כאחד הברבורים.

השמלה לא הלמה את מעמד הקונגרס ולכל הדעות היתה מלבוש יוצא־דופן בו. אך שבעתיים יוצא־דופן היו הפנים שהזדקרו מעל פני השמלה. פנים אלה היו קריאת־תגר על המושג גזע. לכאורה היתה האשה אשה כושית: עור פניה שחור — לא שחום, לא כהה, כי אם שחור — שצרה קצר, עבות ומסולסל ואף הוא שחור עד כדי גון־לוואי של כוחל, אם כי נימי שיבה פזורים בו ברווחים שוים להפליא ומאפרים את שחורו זעיר־פה זעיר־שם. אולם כושיות זו לא ניכרה אלא בצבעים בלבד. כל תווי פניה היו אריים, מבנה גולגלתה היה ארי טהור על פי כל חומר־דינם של המחזיקים המושבעים בתורת הגזענות. מצח תלול, חוטם רומי־קלאסי חטוב כחזון גיאומטרי מובהק של משולש ישר־זווית, עיני תכלת בהירה וצלולה המרתקת ומרתיעה כאחת על רקעה השחור. לחיים נפולות קמעה, לסתות צרות, סנטר חד ושפתיים כה דקות עד שלעתים דומה היה כי נטולת שפתיים היא.

זקופה, קפואה כמעט עמדה על הדוכן ופתחה את פיה. מבטה, מבט התכלת הבהירה, נשלח מעל לראשיהם של הנאספים לגקודה מסתורית במרחקים שאין להם סוף ושוב לא זו משם. נחיריה רטטו קמעה, ומלבדם לא זע אף קו אחד מקווי פניה, כאילו הנחיריים הרוטטים הם שהיו מדובבים. היא אמרה:

„שמי ניגרו־אריאנה. מימים קדמונים עבדו בני עמי את האלה דיאגלסיוגו בעלת עיני הזכוכית. והיה כי חפץ איש לדעת את אשר יקרה לו בחייו, ובא אל כוהן דיאגלסיוגו וביקשו כי יקרהו אל האלה. היה הכוהן מעלה אותם במדרגות עד הגיעו אל גרם־המעלות אל נוכח פני דיאגלסיוגו. שם עמד והתבונן ארוכות בעיני הזכוכית של האלה עד אשר ראה בהן את עיני עצמו, ובעיני עצמו את גורלו.

„אם שיחקו עיניו ושיחק לו מזלו, ואם זעף מבטו וזעם לו גם גורלו.

„יום אחד באו אנשים לבני־עזר וכבשונו, לא בחיל כבשונו, לא בכוח ולא בכלי כיבוש, כי אם בדברי כיבושים. אנשים יפים היו הלבנים (דוק: היא לא אמרה „טובים“, היא אמרה „יפים“) זמעים טובים עשו. את חולינו ריפאו ואת ילדינו לימדו קרוא־זכותוב, ועוד רצו להפיק רצון מאתנו — עקרו את עיני הזכוכית של דיאגלסיוגו ושימו עיני יהלומים תחתיהן. מאז השתעשעו קרני השמש בעיניה של דיגלסיוגו, ועולם ומלואו נשקף בהן בשלל נצנוצים מרהיב־לב, אך מני אז לא ראה איש בהן את עיני עצמו ואיש לא ידע את אשר יקרה לו, עד שקמתי ניגרו־ארינה...

„כי ביום מן הימים קמנו על הלבנים היפים (שוב חזרה על התואר אף שלא היה בו כל צורך בהקשר זה) — קמנו עליהם לגרשם, ונוכל להם. ביום ההוא עקרנו את היהלומים מארובות־עיניה של דיאגלסיוגו, אבל את עיני הזכוכית לא החזרנו לה. כי מעתה לא בעיניה של האלה נחזה את עתידנו ונדע את אשר יקרה את כל אחד ואחד מבני עמי, כי אם באורוקינרבטיקה אלקטרומודינימית. ואת הצעד הראשון כבר עשינו“.

זו היתה פתיחה מהממת. והמופלא ביותר הוא שלא היתה כאן פתיחה פיוטית ריטורית סתם, שפן הדברים שנאמרו היתה להם מידה רבה של הצדקה בגוף ההרצאה המדעית. לא אבוא כאן למסור את ההרצאה כלשונה, וזאת מכמה טעמים. ראשית, יצריך דבר זה שימוש במונחי מדע מסורבלים ובנוסחות מתימטיות מסובכות, ואני עודי נאמן להבטחתי ואינני מוכן להלאות את הקורא בכגון אלה. שנית, אודה ולא אבוש: יותר משהקשיבו אזני לדבריה של המרצה היו עיני רתוקות אל המרצה עצמה, אל עורה השחור ואל ה"חיטוב" הלבן של פניה, אל נחיריה הרוטטים, אל מבטה. מבט התכלת השלוח לאין סוף, ואל עמקו האפרפר של צחור השש שעטה את גורתה ללא זיע.

אף-על-פי-כן את עיקרי הדברים קלטתי ושומה עלי למסור את תמציתם. הן בשל הענין שבהם כשלעצמם הן בשל החשש שמא בלעדיהם יקשה על הקורא להבין את השתלשלות המאורעות שאירעו לי בו בערב בקונגרס.

מדעני וגאניה חקרו ומצאו שהאצטגנינות איננה דבר ריק, על-כִּלְפֵּינֵים לא כולה תורת-הבל ומצויים בה כמה וכמה דברים של ממש, כלומר: מצבם של גרמי השמיים עשוי להשפיע השפעה מכרעת על גורלו של אדם. יש תקופה קבועה בחיי כל אדם ואדם — על הרוב חלה תקופה זו בשלהי גיל ההתבגרות — שבה, ורק בה, יכול הוא לחוות את עתידו על פי מצבם של גרמי-השמיים, לשם כך נזקק הוא לכל תחבולות המתמטיקה ובדין שייעזר גם בהשגי הפיזיקה המודרנית ויסתייע במיתקני המדידה והחישוב המדויקים ביותר. ככל שידויק בחישוב כן יובהר עתידו וכן ייטיב לדעת פרטים ופרטי-פרטים על כל הצפוי לו. הניסויים שנערכו עד כה, אם אין בהם עדיין משום הוכחה ודאית לכך דיים לקבוע דבר זה כהנחה מדעית סבירה, המבוססת אמנם על כמה מעיקרי האסטרונומיה, אלא שלמעשה הדמיון בין התורה החדשה לבין האסטרונומיה אינו רב מן הדמיון בין הכימיה המודרנית לבין האלכימיה של ימי-הביניים.

עד כאן דברים שלכאורה אין להם זיקה אל האורוקינרביטיקה האלקטרותרמור דינמית, ומכל-מקום אין בהם אפילו קורטוב של הצדקה לאותה קריאה יומרנית בנוסח דבורה הנביאה: „עד שקמתי ניגוראריאנה“.

ואולם בהמשכה של ההרצאה נתלבנו כמה בעיות נוספות, והובהר הקשר ביניהן לבין האורוקינרביטיקה ובין האורוקינרביטיקה לבין ניגוראריאנה. נסתבר כי באותה תקופה מכרעת שבשלהי גיל ההתבגרות ניתן לא רק לחוות מראש את העתיד אלא גם לקבעו. לשון אחרת: לא זו בלבד שיכול בשר-ודם להכיר את עתידו על פי מצבם של גרמי-השמיים בעזרתה של המתמטיקה, אלא שיש לאל-ידו לגבש עתיד זה בדרך של השפעה על מצבם של גרמי-השמיים באמצעות ה...מוזיקה. כל ילוד-אשה נושא איוו נעימה בנפשו. אם יידע להביעה במיתקני המוזיקה האלקטרונית, הרי באמצעות מכשירי האורוקינרביטיקה ניתן לשדרה אפילו מעבר לחלל הבינפלאניטרי ובאורח זה להשפיע על אותם גרמי-השמיים המעצבים את גורלו של פלוני בעל הנעימה. תגלית זו היתה השגה האישי של ניגוראריאנה.

סוף דבר: מכאן ואילך לא זו בלבד שעתידו של כל בשר-ודם עשוי להיות נהיר לו אלא שהפרט האנושי, האדם, היחיד, אותו גרגר-אבק שניצב עד כה אין-אונים מול עצמתם המשולשת של הבריאה, החברה והאלהים — האדם היחיד יהיה אדון לגורלו.

אמנם, מכל הבעיות הכרוכות בהיפותזה זו שאין ערוך לחשיבותה לא נחקר בשלב זה אלא שטח אחד בלבד: נעשו ניסויים בדבר השפעתה של המוזיקה על גרמי-השמיים. נערכו תצפיות מדויקות ונתגלו תגליות מרחיקות-לכת ומאירות-עיניים. עם תום ההרצאה הוקרנו על הבד כמה אמ"גים (אמ"ג — קיצור מקובל במדע שלנו. המונח המלא הוא: אלקטרומגנטיות) ופרושו תצלום של השפעת גלי הקול על גוף חמרי, שנעשה בטלסקופ אלקטרוני) של מזל בתולה. המזל צולם בשעה שמכשירי הנגינה האלקטרוניים ביצעו את רפסודיית-התכלת מאת גרשון. טרנס-פורמטור אודיוקינרביטי הפך את גלי הקול לגלי אור, והללו הוקרנו על המזל. הוכח בשיעור גבוה מאד של סבירות — כלומר, כמעט בוודאות, שבעקבות הקרינה המוזיקלית חלו שינויים ניכרים במצבו של אותו מזל. האמ"גים הוכיחו אפוא בעליל לפחות דבר אחד: רפסודיית-התכלת של גרשון משפיעה על המזל בתולה.

ה

תוך כדי הקרנה הושמעה הרפסודיה של גרשון גם באולם. עצמתי עיני ולא פקחתי אלא לאחר שנסתיימה הנגינה, וכשפקחתי ראיתי כי נדלק האור. ניגורארי-יאנה לא היתה על דוכן המרצים. כפי הנראה הסתלקה מבעוד חושך. הפכתי ראשי לאחור, ועיני קצרות-הראי הספיקו לקלוט כתם לבן סמוך לדלת היציאה. ניתרתי ממושבי וזינקתי אחריה. בהיותי בפתח פניתי כה וכה וראיתי נכנסת אל שער גנו של המנזר הסמוך. חשתי לשם.

בגן המנזר לא היו פנסים ואף-על-פי-כן היה מואר כולו. מבעד לצמרותיהם של האילנות הסתננו אורות, שקצתם בקעו מחלונותיו הצרים-המזוגגים של המנזר וקצתם מתוך בנין הקונגרס, שרוב קירותיו זכוכית היו. אלא שעל כל האורות הללו נוספו נגוהות אדומים, חרצו לשון, הבליתו בין גזעי העצים ושלחו קרני ארגמן ממוקד טמיר ופלי. סבור הייתי כי מדורה הובערה אי-שם בפאתי הגן. ריח נפט בוער עלה באפי.

מי הבעיר כאן מדורה?

כברק נתבזקה השאלה במוחי וניקרה בו בעצמה כה גדולה עד כי רגע הסחתי דעתי מדמותה של ניגוראריאנה. הלכתי לתור אחרי המדורה. אורות חשמל סגולים-בהירים, ערוגות פרחים לבנים, לילה שחור נטול כוכבים, ליל טרנס-גירי-קיץ באירופה, עיקולי עצים המתנדנדים קלילות ברוח ולובשים צורות דמיוניות במשחק אור-צל של לשונות ארגמן נוגה — הכל השרה אווירה של אגדת קסמים. הצצתי בשעוני: טירוף! בעוד כשבע דקות מוטל עלי להרצות במליאת הקונגרס.

מיששתי בכיסי את הדפים המקופלים שהכילו ראשי־פרקים של הרצאתי והוספתי ללכת. שיחק לי מזלי ולא הרחקתי נדוד. באחת השדרות גיליתי את מקור האש. זו לא היתה מדורה. היה זה מעין לפיד של קבע. בראשו של עמוד נמוך, שגבוהו כמחצית המטר והוא תקוע באמצעה של השדרה. היה נתון בזיך נחושת ובו בער נפט. בעוד אני תמה על תאורה משונה זו במחציתה השניה של המאה העשרים ראו עיני את ניגרואריאנה ההולכת לקראת הלפיד מקצה השני של השדרה. לבנה, זקופה, תמירה — זרועותיה צמודות לצדדים ועיניה מביטות היישר נכחה — נעה אל הלפיד כשם ששטה שעה קלה קודם־לכן אל דוכן המרצים. אותה שעה לא ידעתי אם ראתה אותי או לא. כעבור שעה קלה נתברר לי שלא ראיתי. גדולה מזו: אף את הלפיד הבוער לא ראתה.

בקצב גורלי החליקה על פני האדמה מבלי נטות ימין ושמאל עד הגיעה ממש סמוך לעמוד. היא לא נעצרה. נעצרה נשימתי: עוד שניה ופניה הרומיים השחורים ייחרכו בשלהבתו המתנשאה של לפיד הנפט. היא פרצה בצעקה. כהרף־עין גחתי אליה ונטלתי בזרועותי. נשאתיה אל הספסל הקרוב והשכבתי עליה. היא שכבה בלי נוע והליטה פניה בכפות ידיה.

סקרתי אותה מכף רגל ועד ראש. שמלתה לא נפגעה. פניה היו מכוסים. אנקה חרישית נתמלטה מפיה.

— נחרתת? — שאלתי.

ניתקה כפות ידיה מפניה, ישבה על הספסל ונענעה ראשה לשלילה.

— מה היה לך? מדוע לא נוהרת?

— אני? — שאלה והגיעה אצבעותיה אל עיניה.

השאלה היתה תמוהה בעיני ולא עניתי עליה.

— אני עיוורת — פלטה בנחת לאחר שתיקה קלה. שפתיה הדקיקות נתמשכו ונתפרדו לצדדים, ספק בעווית ספק בחיוך.

כשראיתייה על דוכן המרצים כלתה נפשי אליה. כשנשאתיה בזרועותי חשקתי בה. חשתי את גופה והוא מוצק, גמיש ככדור גומי. והנה במלה אחת שיצאה מפיה נשתנה הכל. הגומי היה לאבן. אין זו אשה חיה, פסל היא. אנדרטה, אבן. חיפכתי ידי זו בזו כדי למחות את תחושת מגעו הצונן של השיש. שגיתי, לא שש אלא שיש. — דיאגלסיזגו, דיאגלסיזגו... — מלמלתי לעצמי.

היא שמעה. ולא עוד אלא שנדה בראשה לאות הסכמה.

החוויתי לה קידת נימוס. (למה עשיתי זאת? הרי עיוורת היתה).

— סליחה — אמרתי — הגיע תורי להרצות.

נטשתייה על ספסל והלכתי לאטי. משהגעתי אל הלפיד בעטתי בו ברגלי והפלתיו. הנפט הבוער ניגר על הקרקע.

הפכתי ראשי ונתתי מבטי בניגרואריאנה. היא ישבה על הספסל ולא שינתה את תנוחתה. אולם סמוך לה ישב אותו נזיר שהתעללתי בו בהיותי שיכור בספריה

הפכתי לו את הסנה הבווער באש. הניגוד החרף בין גלימתו השחורה ושמלתה הלבנה העלה לקרשצ'נדו את מנגינת הצבעים שבגן. אולם לעומת הניגוד בצבעים הדהימני הדמין בצורת הלבוש. שוב משגה: לא שמלת נשף לבשה ניגרוארינה אלא גלימה, גלימה לבנה. ואולי לא משגה. אולי הנזיר הוא שלבש שמלת נשף שחורה.

שלוחה משלוחותיה של שלולית הנפט זחלה והגיעה עד לספסלם. השלהבת אחזה בשולי שמלתה של ניגרואריאנה.

הנזיר פשט ידו. הורה עלי באצבעו ואמר:

— סלחי להם! אין הם יודעים מה הם עושים.

איני יודע על שום מה נקט לשון־רבים, אלא אם כן רצה לחזור מלה במלה על דברי משיחו.

מכל־מקום היו אלו המלים היחידות ששמעתי מפיו. כשם שלא הגיב על דברי־הבלע שלי בספריית המנזר כך לא חש לעזרתה של ניגרואריאנה אף למראה רצועת האש המשיקה אל שולי שמלתה.

השעיתי מבטי מהם ושוב הצצתי בשעוני: עוד שתי דקות נותרו לי.

ריח חריכה עלה באפי.

החשתי פעמי והגעתי למועד.

הרציתי על נושא מוגדר: השפעת הקרינה המופקת באמצעות האורוקינרבטיקה האלקטרו־רמדינמית בשדות ספאטוטמפורליים על הכרומוזומים של פרת־משה־רבנו. דברי היו יבשים וענייניים ביותר. אף־על־פי־כן נשמעו במתח רב, כמעט בדריכות. אלא שמתח זה ודריכות זו מקורם היה לא במה שנשמע באולם אלא במה שנראה מחוץ לאולם: גנו של המנזר הסמוך בער באש, לשונות אדומות ליחכו את קירות הזכוכית של בנין הקונגרס. מכיון שכל הנוכחים היו מדענים כבדי משקל, שחונכו ואולפו כהלכה, וקצתם אף התעניינו באמת־ובתמים בהשפעת הקרינה המופקת באמצעות האורוקינרבטיקה האלקטרו־רמדינמית על הכרומוזומים של פרת־משה־רבנו, לא מש איש מהם ממקומו כל עוד הרציתי את הרצאתי שנמשכה כשעה ומחצית השעה.

כן, איש לא מש ממקומו פרט לאחד ויחיד: נציגה של נורדלאנד. הלה הצמיד פניו אל הזכוכית שהיא ספק קיר ספק שמשה והזין עיניו בנגוהות המשתוללים.

שעונה אל הזכוכית נראתה ניגרואריאנה.